

**OLIY TA'LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANGAN
HOLDA CHET TILINI O'QITISH XUSUSIYATLARI**

Bo'riyeva Shahnoza G'ofur qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti magistranti

Annotatsiya: Yurtimizda chet tillarni o'qitilishida yangicha bosqich, yangicha davr boshlandi. Ushbu maqolada chet tili darslarining o'qitilishi jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni, interfaol, innovatsion usullardan, kommunikativ-axborot vositalaridan foydalanish talablari va ahamiyati haqidama'lumotlar keltirib o'tilgan. Respublikamizda chet tilining o'qitilishi, chet tili o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarini baholashning umumevropa ramkalarini tavsiyanomalari (CEFR) ga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko'ra umumta'lim maktablar, kasb-hunar kollejlari hamda oliy ta'limlar uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o'quv xonalari stendlar va yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi.

Kalit so'zlar: AKT, aloqa vositalari, til ko'nikmalari, ta'lim, texnologiyalar.

Abstract: A new stage, a new era has begun in the teaching of foreign languages in our country. This article provides information about the requirements and importance of using advanced pedagogical technologies, interactive, innovative methods, communicative and informational tools during the teaching of foreign language classes. In our republic, new methods and requirements have been developed in accordance with the European Framework of Reference for Teaching Foreign Languages and the Evaluation of Knowledge and Skills of Foreign Language Teachers (CEFR). According to it, textbooks were created for general education schools, vocational colleges and higher education. In accordance with these requirements, classrooms were equipped with stands and new information and communication techniques.

Key words: ICT, communication tools, language skills, education, technologies

Ta'lim jarayoniga zamonaviy — kommunikatsion texnologiyalarni olib kirish ulardan maqsadli va to'g'ri, unumli foydalanish, ular orqali talabalarda chet tiliga bo'lgan qiziqishni orttirish, o'qitish samaradorligini oshirish eng muhim masala hisoblanadi. Bu orqali ta'limning innavatsion texnologiyalaridan foydalanishga imkoniyat tug'iladi va talab ortadi.

Hozirgi vaqtda talabalarni dars davomida diqqatini bir joyga qaratish va samarali ta'lim berish texnologiyalari muhim amaliy masalalardan biridir. Biz bu jarayonni o'rganish davomida quyidagilarga ega bo'lishimiz mumkin. Axborot texnologiya sohasi orqali ularni darsga jalb qilish va yangi metodik jarayonlarni tashkillash orqali erishishimiz mumkin. Axborot texnologiyalari yordamida qo'yilgan maqsadlar:

- Axborot madaniyatini oshirish va axborot texnologiyalaridan faol foydalanish orqali ta'lim sifatini oshirish;
- Zamonaviy axborot jamiyatida raqobatbardosh shaxsni tayyorlash;
- Har bir bolaning sifatli ta'lim olishi va har tomonlama rivojlanishi uchun teng sharoit yaratish.

Amaliyotda AKTdan foydalanishning afzalliklarini ikki guruhga: texnik va didaktik guruhga ajratish mumkin. Texnik afzalliklarga tezlik, samaradorlik, fragmentlarni ko'rish, tinglash qobiliyati va boshqa multimedia funksiyalari kiradi. Interfaol darslarning didaktik afzalliklari - mavjudlik effektini yaratishdir. O'quvchilarda haqiqiylik hissi, voqealar haqiqati, qiziqish, o'rganish va ko'proq ko'rish istagi paydo bo'ladi. AKT bilan quyidagi sohalarda ishlash mumkin:

- Darslar uchun taqdimotlar yaratish.
- Internet resurslari bilan ishlash.
- Tayyor o'quv dasturlaridan foydalanish.
- O'z mualliflik dasturlarini ishlab chiqish va ulardan foydalanish.

Tilni o'qitish jarayonida kompyuter va Internet texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchiga talabalarning mustaqil ishini faollashtirish, ularning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga ko'maklashish, talabalarni chet tilini o'rganishga undaydi va har bir talaba tomonidan tilni o'zlashtirishga tabaqalashtirilgan yondashuvni amalga oshirishga imkon beradi.

Chet tillarni o'qitishda qo'llaniladigan asosiy axborot texnologiyalari multimedia hisoblanadi. Multimedia bir vaqtning o'zida harakatsiz tasvirlar, dinamik tasvirlar (videofilmlar, animatsion grafik tasvirlar), matn va audio hamrohlik bilan operatsiyalarni amalga oshirishga imkon beradi. Insonning eshitish va ko'rishga sinxron ta'siri vaqt birligiga uzatiladigan ma'lumotlarning, shu jumladan grammatikaning hajmi va assimilyatsiya darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Ingliz tili grammatikasini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir. Bu jarayonda, jumladan:

- kompyuterlardan foydalanganda o'quvchi chet tilidagi video roliklarni, namoyishlarni, dialoglarni kino yoki multfilmlarni ham ko'rishi ham eshitishi mumkin;
- chet tilidagi radio eshittirishlar va televideniedagi dasturlarni eshitish va tomosha qilish mumkin;
- ancha an'anaviy usul hisoblanadigan magnitafon va cassetalardan foydalanish;
- CD pleyerlardan foydalanish mumkin. Bu texnik vositalardan foydalanish o'quvchilarning chet tilini o'rganishlari jarayonini qiziarliroq va samaraliroq bo'lishini ta'minlaydi.

Amaliy darsning o'ziga xos xususiyati o'qituvchi va talaba o'rtasida doimiy axborot almashinuvi zarurati, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri va fikr-mulohazalarni amalga oshirish. Biroq, o'qituvchi odatda dars davomida guruhdagi har bir talaba bilan individual ishlash uchun etarli vaqt ajratolmaydi. Ushbu qarama-qarshilikni, xususan, kompyuter yordamida o'qitish vositalaridan foydalanish orqali hal qilish mumkin.

Tilshunoslik universitetida chet tilini o'qitish an'anaviy ravishda talabalarning og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini egallashga qaratilgan. Aloqa paytida ona tilida so'zlashuvchilar

bilan yaqin nutq aloqasini o'rnatish, shu asosda boshqa pragmatik maqsad va vazifalarga erishish muhimdir. So'nggi paytlarda o'qitishda diqqatni og'zaki va yozma nutqqa yo'naltirishning dolzarbligini ta'kidlaydigan sabablar paydo bo'ldi. Bunday sabablar orasida:

- a) ilmiy dunyoda xalqaro aloqalarning kengayishi;
- b) aloqa vositalari va kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi;
- v) tilni biladigan mutaxassislarga mehnat bozorida talabning oshishi.

Ushbu omillar "chet tili" fanining ahamiyatini oshirayotganiga qaramay, afsuski, uni o'qitish uchun ajratilgan sinf soatlari soni tobora kamayib bormoqda. Shu bilan birga, talabalarning mustaqil ishlashi uchun soatlarning ko'payishi kuzatilmoqda. Bunday sharoitda chet tilini o'qitishning butun jarayonini optimallashtirish zarur. Ta'lim jarayonini optimallashtirish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) kuchli ta'lim salohiyati keng qo'llaniladi. Bunday texnologiyalarning potentsiali chet tilidagi nutq qobiliyatlari va ko'nikmalarini yaxshilash uchun ishlatiladi. Bularning barchasi ushbu tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Shunday qilib, chet tilidagi ta'limni axborotlashtirish ob'ektiv ravishda barcha o'quv-uslubiy ishlarni qayta tashkil etishga, o'qituvchiga qo'yiladigan talablarni oshirishga, nutq faoliyatining turli turlarida ko'nikma va ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida uning rolini o'zgartirishga olib keladi.

List of references:

1. Smith, J., & Johnson, R. (2023). Exploring the Importance of Global Communication through International Terminology. *International Journal of Linguistics and Communication*, 8(2), 120-135.
2. Rakhmonkulova Yokutkhon Tukhtasin kizi. (2024). Philosophy of second language teaching. *"XXI asrda innovatsion texnologiyalar, fan va ta'lim taraqqiyotidagi dolzarb muammolar" Nomli Respublika Ilmiy-Amaliy Konferensiyasi*, 2(2), 54–58.
3. Brown, A., & Lee, C. (2022). The Role of International Terminology in Global Discourse. *Journal of Global Communication Studies*, 15(4), 330-345.
4. To'rayeva, U. (2023). Terminlar tarjimasining nazariy va amaliy asoslari. *Farg'ona davlat universiteti*, (4), 64-64.
5. Абдиназаров, У. (2023). Ingliz va o'zbek tillarida gippologik terminlarning lingvistik tadqiqi. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(9).
6. Turaeva, U. (2021). Comparative study of uzbek and english legal terms legal linguistics: historical foundations, basic concepts and aspects. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities*, 1(1.6 Philological sciences).
7. Garcia, M., & Patel, S. (2021). Enhancing Cross-Cultural Understanding through International Terminology. *Communication Research Quarterly*, 25(3), 210-225.
8. Williams, D., & Moore, L. (2020). Global Communication Strategies and International Terminology. *International Journal of Communication*, 12(1), 45-60.
9. To'rayeva, U. (2023). THE ORETICAL AND PRACTICAL BASIS OF TRANSLATION OF TERMS. *Scientific Journal of the Fergana State*

University, 29(4), 64. https://doi.org/10.56292/SJFSU/vol29_iss4/a64

10. Allayev Zafar. (2024). Development of oneirosphere in traditional china. "xxi asrda innovatsion texnologiyalar, fan va ta'lim taraqqiyotidagi dolzarb muammolar" Nomli Respublika Ilmiy-Amaliy Konferensiyasi, 2(2), 59–63.